

СУЧАСНИЙ СТАН МИТНОГО КОНТРОЛЮ ЗА СПЛАТОЮ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ В УКРАЇНІ**THE CURRENT STATE OF CUSTOMS CONTROL ON THE PAYMENT OF CUSTOMS PAYMENTS IN UKRAINE**

Батанова Л.О., к.ю.н.,

доцент кафедри морського та митного права

Національний університет «Одеська юридична академія»

Стаття присвячена дослідженню сучасного стану митного контролю за сплатою митних платежів, оскільки митні органи України наділені контрольними повноваженнями, але, разом із тим, загальної концепції організації цього контролю досі не вироблено. Водночас, відсоток митних платежів у структурі податкових надходжень Державного бюджету України становить близько 40%. Зазначене підкреслює актуальність та своєчасність дослідження.

Відсутність загальної концепції організації митного контролю за сплатою митних платежів підкреслює актуальність теми статті. З цією метою визначено певні елементи митного контролю у сфері сплати митних платежів, а саме: суб'єкт контролю, об'єкт контролю, предмет контролю, рішення по результатам контролю, оцінка ефективності контролю тощо. Так, суб'єктом контролю за сплатою митних платежів є митні органи України, відповідно повноважень, визначених у законодавстві з питань митної справи; об'єктом контролю є діяльність осіб, що переміщують (пересилають) товари через митний кордон України; предметом контролю є митні платежі, податкове зобов'язання, визначене за результатом документальних перевірок та пеня; серед методів контролю визначено документальні перевірки дотримання вимог законодавства України з питань митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів (так званий митний аудит) та пост-аудит контролю; рішення по результатам контролю оформлюється у формі акту або довідки; оцінка ефективності контролю представлена у статистичних показниках надходжень митних платежів до Державного бюджету України після прийняття законодавчих змін з питань надання суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності певних спрощень проходження митного контролю та оформлення, у тому числі, й сплати митних платежів, пільгових умов оподаткування для певних груп товарів та преференції при ввезенні на митну територію України в умовах воєнного стану та надання відстрочки сплати митних платежів тощо.

Ключові слова: акцизний податок, зовнішньоекономічна діяльність, митний аудит, митний контроль, митні органи, митні платежі, пост-митний аудит.

The article is devoted to the study of the current state of customs control over the payment of customs payments, since the customs authorities of Ukraine have control powers, but, at the same time, the general concept of the organization of this control has not yet been developed. At the same time, the percentage of customs payments in the structure of tax revenues of the State Budget of Ukraine is about 40%. This emphasizes the relevance and timeliness of the research.

The lack of a general concept of the organization of customs control over the payment of customs payments emphasizes the relevance of the topic of the article. For this purpose, certain elements of customs control in the field of payment of customs payments are defined, namely: subject of control, object of control, subject of control, decision based on control results, assessment of control effectiveness, etc.

Thus, the subject of control over the payment of customs payments is the customs authorities of Ukraine, in accordance with the powers specified in the legislation on customs matters; the object of control is the activity of persons moving (forwarding) goods across the customs border of Ukraine; the subject of control is customs payments, tax liability determined by the result of documentary checks and interest; Among the control methods, documentary checks of compliance with the requirements of the legislation of Ukraine on customs matters, including timeliness, reliability, completeness of calculation and payment of customs payments (the so-called customs audit) and post-audit control are defined; the decision based on the control results is issued in the form of an act or certificate; the evaluation of the effectiveness of control is presented in the statistical indicators of receipts of customs payments to the State Budget of Ukraine after the adoption of legislative changes on the issue of providing subjects of foreign economic activity with certain simplifications of passing customs control and registration, including the payment of customs payments, preferential taxation conditions for certain groups of goods and preferences when importing to the customs territory of Ukraine under martial law conditions and granting deferment of customs payments, etc.

Key words: excise tax, foreign economic activity, customs audit, customs control, customs authorities, customs payments, customs duty, tax, post-customs audit.

Контроль є однією із головних функцій державного управління. За час існування і розвитку держави як соціально-політичного інституту ця функція досягла значного рівня розвитку та різноманіття не лише за формами і видами, але й за змістом.

У сучасний період за допомогою системи законодавства в Україні вже створено відповідний механізм контролю, однак, поряд із прагненням Української держави інтегруватися до європейської спільноти виникає необхідність подальшої оптимізації контролю. Одним із напрямків такої оптимізації є удосконалення митного контролю за сплатою митних платежів, оскільки на митні органи України покладено завдання забезпечення надходжень до Державного бюджету та, у цілому, щодо захисту економічної безпеки держави.

Загалом, термін «контроль» (франц. «controle») – перевірка, від старофранц. «contre-roler» – список, що має дублікат для перевірки) означає перевірку виконання законів, рішень тощо, є однією з найважливіших функцій державного управління [1, с. 323]. Безумовно, наявність в літературі різних підходів науковців щодо визначення

поняття контролю та їхня суб'єктивність відбиваються на законодавстві та викликають термінологічну плутанину, а іноді й підміну різних за значенням і змістом термінів. Так, у нормативно-правових актах, а також у наукових працях вітчизняних та зарубіжних учених спостерігається не однозначне визначення понять «контроль», «аудит», «ревізія», «перевірка» тощо. Це призводить до неузгодженості в оцінках значення та ролі контролю у здійсненні його різними суб'єктами, до неможливості розмежування їхніх повноважень при розробці методики здійснення контролю [2, с. 72].

Дослідженню окремих аспектів контрольної діяльності митних органів торкалися у своїх наукових працях такі провідні вчені митно-правової науки та практичні працівники як: Є. В. Додін, О. П. Гребельник, Ю. М. Дьомін, С. В. Ківалов, Б. А. Кормич, Т. В. Корнева, О. В. Мазур, П. В. Пашко, Л. М. Письмаченко, Д. В. Приймаченко, В. В. Прокопенко, К. К. Сандровський, О. П. Федотов та ін.

Розгляду питань контролю у сфері митної справи приділялася увага вітчизняними ученими фінансово-правової науки, необхідно виділити таких як: Д. А. Бекер-

ська, Л. К. Воронова, Е. С. Дмитренко, Л. А. Савченко, Л. К. Царьова та ін. Необхідно також згадати й дослідження контрольної діяльності митних органів представниками інших галузевих наук, таких як: І. Г. Калетнік, М. М. Каленський, Ломейко Ю. А. та ін.

Слід зазначити, що хоча митна служба України наділена повноваженнями контролю за сплатою митних платежів, але, разом із тим, загальної концепції організації цього контролю досі не вироблено. Водночас, зважаючи на те, яке важливе місце постійно посідають надходження від експортно-імпорتنих операцій у структурі Державного бюджету України, а також на мінливість соціально-економічної і політичної ситуації, теоретичні та практичні аспекти контролю за сплатою митних платежів мають постійно бути у полі зору вчених та практиків.

Контролем у сфері сплати митних платежів наділено виключно митні органи України, якими є Державна митна служба, митниці, митні пости. Митні органи України, відповідно до законодавства України про митну справу, здійснюють контроль за:

- справлянням митних платежів, правильністю обчислення, своєчасності та повноти їх сплати, застосуванням заходів щодо їх примусового стягнення, забезпеченням сплати митних платежів;
- дотриманням правил переміщення валюти через митний кордон України;
- класифікацією товарів з метою встановлення ставки мита при ввезенні товарів на митну територію України;
- митною вартістю товарів, що є базою для оподаткування та розрахунку податкового зобов'язання, визначеного за результатами документальних перевірок;
- країною походження товарів з метою визначення повних, преференційних чи нульових ставок мита, надання пільг, преференцій тощо.

Таким чином, суб'єктом контролю за сплатою митних платежів є митні органи України, відповідно до наданих їм повноважень, відповідно до законодавства України з питань митної справи.

Предметом контролю за сплатою митних платежів є митні платежі, а саме: мито, ПДВ із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) та акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), податкове зобов'язання, визначеного за результатами документальних перевірок та пеня, розрахована на суму податкового боргу у випадках порушення строків сплати митних платежів.

Об'єктами контролю виступають особи, предмети чи процеси, а також стан справ – на які націлено процес контролю. Так, відзначимо, що є об'єктом контролю за сплатою митних платежів, тобто виділимо процес або явище, які є об'єктом контролю митних органів. Так, митні органи здійснюють контроль за діяльністю:

- осіб, що ввозять товари на митну територію України, вивозить товари з митної території України, переміщують (пересилають) у міжнародних поштових або експрес-відправленнях, несупроводжуваному багажі, вантажних відправленнях (ст. 276 МК України) [3];
- осіб, які ввозять товари на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню, використовують податкову пільгу не за цільовим призначенням тощо (ст. 185 ПК України) [4];
- фізичних осіб-резидентів або нерезидентів, які ввозять підакцизні товари (продукцію) на митну територію України в обсягах, що підлягають оподаткуванню та ін. (ст. 212 ПК України).

Щодо об'єкта сплати митних платежів, необхідно відзначити, що у законодавстві з питань митної справи термін «об'єкт контролю» відсутній. Замість цього законодавець використовує термін «платники». Тут мається на увазі, що законодавець ототожнює терміни «об'єкт контролю» та «платник».

Платники мита зобов'язані пред'являти за вимогою посадових осіб митниць всю комерційну, включаючи бухгалтерсько-фінансову, документацію, яка має відношення до розрахунків по зовнішньоекономічних операціях. Товари, за які не було сплачено мито, або по сплаті мита не була надана відстрочка, пропуску митними органами не підлягають.

Сума мита зараховується на депозитний рахунок митниці, яка перераховує ці суми до державного бюджету у встановлені строки. Митниця контролює надходження коштів на депозитний рахунок по випискам банку.

При забезпеченні своєчасного та повного поповнення Державного бюджету України за рахунок митних платежів вразі підвищується роль контрольних повноважень митних органів, у тому числі й контролю за сплатою митних платежів. З цього приводу необхідно відмітити, що митна діяльність частково торкається й фінансового контролю коли мова йде про сплату митних платежів, а головне митні органи як органи фінансового контролю у своїй діяльності застосовують й методи притаманні саме фінансовому контролю.

Автори підручника «Контроль і ревізія» під методами фінансового контролю розуміють сукупність способів і прийомів перевірки законності, достовірності та доцільності операцій суб'єкта господарювання. До переліку методів контролю вони відносять інвентаризацію, аналіз господарської діяльності, перевірку, обстеження, ревізію та аудит [5, с. 30–34].

Так, здійснюючи контроль за сплатою митних платежів, митні органи як органи фінансового контролю наділені повноваженнями щодо проведення:

- документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів так званий митний аудит;
- пост-аудит контроль.

При цьому одним з найголовніших напрямів роботи митних органів є контроль за достовірністю відомостей, необхідних для проведення митного контролю та митного оформлення товарів, після їх випуску у вільний обіг – шляхом проведення так званого митного пост-аудиту (керуючись термінологією Кіотської конвенції 1973 р. [6]), метою якого є перехід від тотальної перевірки всіх декларацій суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності до вибіркового контролю після факту їх митного оформлення тобто випуску у вільний обіг.

У навчальній та науковій літературі неодноразово наголошувалося на відсутності єдиного визначення пост-митного аудиту. Зустрічаються такі терміни: «post-customs audit», «post-customs control», «post-clearance audit», «post-clearance control», «post-entry audit». Однак, незважаючи на різноманітність категоріального визначення, сутність усіх понять зводиться до того, що пост-митний аудит розуміють як зведення до мінімуму «пропускних» митних процедур та здійснення митного контролю через подальше поглиблення перевірки суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності після факту митного оформлення товарів і транспортних засобів [7].

За Кіотською конвенцією, митний аудит – це форма митного контролю, яка здійснюється митними органами для перевірки правильності та достовірності даних, указаних у митних деклараціях, шляхом вивчення бухгалтерських документів, рахунків, систем управління бізнесом.

Митний аудит містить у собі два напрямки: митний пост-аудит та митний аудит. Митний пост-аудит проводиться після завершення митного оформлення з метою перевірки діяльності осіб, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. А митний аудит починається з роботи аудиторських щорічних програм на підставі профілю ризиків. Аудит може проводитися на постійній, циклічній та вибірковій основі.

За результатами перевірок складається акт або довідка, які підписуються посадовими особами митного органу та керівником підприємства, що перевірялося, або уповноваженою ним особою. У разі встановлення під час перевірки порушень складається акт. Якщо такі порушення відсутні, складається довідка. За результатами зустрічної звірки складається довідка.

З 2022 р. відбуваються певні зміни у законодавстві з питань сплати митних платежів, що у свою чергу, тягнуть й відповідні зміни у контрольній діяльності митних органів. Ці зміни, по-перше, торкнулися надання суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності у випадках ввезення товарів на митну територію України певних спрощень проходження митного контролю та оформлення, у тому числі й у сфері сплати митних платежів.

Відповідні спрощення встановлено Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання митного оформлення окремих товарів, що ввозяться на митну територію України у період дії воєнного стану» від 9 березня 2022 р. № 236, в якій зазначено, що на період дії воєнного стану під час ввезення на митну територію України товарів їх декларування та митне оформлення відповідно до митного режиму імпорту може здійснюватися шляхом подання попередньої митної декларації, яка містить всю необхідну інформацію для випуску товарів, без пред'явлення таких товарів митному органу відповідно до частини п'ятої ст. 259 Митного кодексу України, або за місцем перетину митного кордону України шляхом подання митної декларації, заповненої у звичайному порядку, або в будь-якому митному органі в установленому законодавством порядку.

По-друге, надання пільгових умов оподаткування для певних груп товарів та преференції при ввезенні на митну територію України в умовах воєнного стану, а також надання відстрочки сплати митних платежів під час ввезення на митну територію України товарів на підставі письмової заяви платника податків, поданої одночасно з митною декларацією.

Основними звільненнями, які вплинули на надходження митних платежів до Державного бюджету необхідно відмітити: пільги зі сплати податків при імпорті товарів, не пов'язаних із протидією збройній агресії, надані у квітні – червні 2022 р. склали 42,1 млрд грн (зокрема пільги, надані при ввезенні автомобілів громадянами – 26,2 млрд грн; пільги зі сплати мита надані підприємствам – 2,6 млрд грн) та ін.; пільги при імпорті продукції оборонного призначення – 31,4 млрд грн, зокрема з них 4 млрд грн – відстрочення сплати митних платежів під час ввезення на митну територію України товарів, кінцевим отримувачем яких згідно з умовами договору визначено Міноборони, ЗСУ; пільги зі сплати акцизного податку при ввезенні сировини для виробництва інших підакцизних товарів (переважно тютюну) – 28,1 млрд грн; нові пільги, спрямовані на відновлення енергосистем та забезпечення громадян електроенергією – лише протягом листопада – грудня 2022 р. обсяги наданих пільг склали 4,8 млрд грн, у тому числі з імпорту електрогенераторів – 3,8 млрд грн. [8].

Крім того, встановлення 7% ставки ПДВ та нульової ставки акцизного податку на пальне призвело до зменшення надходжень цих податків з імпорту пального у березні – вересні 2022 р. на 46,2 млрд грн відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 13 березня 2022 р. № 2120 [9]. Навіть після часткового відновлення правил оподаткування акцизним податком у вересні 2022 р. обсяги розрахункових умовних недонадходжень акцизного податку та ПДВ у жовтні – грудні 2022 р. склали 20,7 млрд гривень.

Окремо зазначимо, що з початку 2023 р. запроваджено нову пільгу зі сплати ПДВ при імпорті природного газу, яка зменшила фактичні надходження лютого та березня

2023 р. на 3,6 млрд гривень. У цілому з 37,9 млрд грн наданих у I кварталі 2023 року пільг при імпорті товарів 93% склали: пільги зі сплати акцизного податку при імпорті підакцизних товарів (переважно тютюну) ввезених у якості сировини для виробництва інших підакцизних товарів – 10,3 млрд грн (-4,8 млрд грн у порівнянні з I кварталом 2022 р.); пільги надані при імпорті товарів «оборонного призначення» – 7,2 млрд грн (+6,5 млрд грн у порівнянні з I кварталом 2022 р.); пільги (преференції) зі сплати ввізного мита надані в рамках виконання угод «про вільну торгівлю» – 7,1 млрд грн (+2,7 млрд грн у порівнянні з I кварталом 2022 р.); пільги надані при імпорті товарів, призначених «для боротьби з COVID 19» (зокрема при імпорті електрогенераторів) та «для відновлення енергетичної інфраструктури» – 7,1 млрд грн (+6,7 млрд грн у порівнянні з I кварталом 2022 р.); пільги зі сплати ПДВ при імпорті природного газу – 3,6 млрд гривень [10].

Крім цього у I кварталі 2023 р.: відстрочення сплати митних платежів при митному оформленні імпорту товарів склали 1,5 млн гривень; обсяги розрахункових умовних недонадходжень акцизного податку та ПДВ внаслідок оподаткування імпорту пального за зниженими у 2022 р. ставками склали 18,5 млрд гривень.

У результаті загальна сума не сплачених митних платежів у I кварталі 2023 р. – 57,9 млрд грн, що складає 57% відносно сплачених митних платежів (100,9 млрд гривень) [11].

Акцентовано увагу, що внаслідок реалізації прийнятих змін до законодавства України з митного питань оподаткування, прийнятих на протязі 2022-2023 років, призвели до зниження надходжень до державного бюджету, чим самим підвищується роль митних органів при здійсненні митного контролю за сплатою митних платежів та ретельним вивченням діяльності кожного постачальника товарів під час проведення митного аудиту та особливо пост-аудит контролю. Оскільки виявити порушення порядку нарахування, сплати митних платежів та незаконного використання пільг можливо лише на стадії випуску товарів для вільного обігу, тобто з часу закінчення їх митного оформлення.

Висновки. Митний контроль за сплатою митних платежів здійснюється виключно митними органами, відповідно до покладених на митні органи завдань, у наступних напрямках: справляння митних платежів (правильністю та повнотою нарахування, вчасної сплати); застосування заходів щодо їх примусового стягнення; надання забезпечення сплати митних платежів; класифікації товарів з метою встановлення ставки мита при ввезенні товарів на митну територію України; митної вартості товарів, що є базою для оподаткування та розрахунку податкового зобов'язання, визначеного за результатами документальних перевірок; країни походження товарів з метою визначення повних, преференційних чи нульових ставок мита, надання пільг, преференцій; дотримання правил переміщення валюти через митний кордон України фізичними особами тощо.

Суб'єктом митного контролю за сплатою митних платежів виступають Державна митна служба України, митниці, митні пости. Відповідно до наданих повноважень, митні органи наділені повноваженнями на проведення перевірок дотримання вимог законодавства з питань сплати митних платежів при переміщенні товарів фізичними та юридичними особами через митний кордон України.

Об'єктом контролю є діяльність осіб, що здійснюють переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України (декларанти, митні брокери, агенти з митного оформлення), на яких лежить обов'язок сплати митних платежів в сумі та у строки визначені законодавством з питань митної справи.

Предметом контролю є митні платежі. Митні органи наділені повноваженнями здійснювати контроль за нарахуванням та сплатою мита; ПДВ із ввезених на митну

територію України підакцизних товарів (продукції) та акцизного податку із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції): обрахунку податкового зобов'язання, визначеного за результатами документальних перевірок та пеня, розрахована на суму податкового боргу у випадках порушення строків сплати митних платежів.

Митний контроль за сплатою митних платежів здійснюється у певних формах так й із застосуванням певних методів, які присущі органам фінансового контролю. Митні органи як органи фінансового контролю здійснюють документальні перевірки (митний аудит) та постаудит контроль (керуючись термінологією Кіотської конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур 1973 р.).

Рішення по результатам митного контролю за сплатою митних платежів оформлюються у формі актів або довідок.

Про оцінку ефективності митного контролю у сфері сплати митних платежів свідчать наведені статистичні дані щодо індикативних показників надходжень митних платежів до Держбюджету.

Аналіз митного контролю за сплатою митних платежів, дозволив відзначити негативний вплив на сучасний стан роботи митних органів у напрямку реалізації підвищення показників шкали доходів держави. Прийняття відповідних змін до законодавства у сфері митної справи щодо

пільгового оподаткування товарів, які ввозяться на митну територію України в умовах воєнного стану, негативно вплинули на показники дохідної частини Державного бюджету України. Основні звільнення, які вплинули на надходження митних платежів до державного бюджету – це надання пільг зі сплати податків при імпорті товарів, встановлення 7% ставки оподаткування ПДВ та нульової ставки акцизного податку на пальне призвело, що привело до значних втрат коштів головного бюджету нашої країни.

Аналіз статистичних даних свідчить про значне зниження рівня спроможності митних органів займати провідні позиції серед органів, діяльність яких спрямована на формування дохідної частини Державного бюджету України. Зазначене свідчить про розгалужену систему контролю у сфері митного оподаткування та пошуку шляхів ліквідації виявлених проблемних питань у цій сфері. Оскільки через удосконалення контролю у сфері митного оподаткування необхідно досягти вирішення таких негативних явищ, як боротьба з порушеннями митних правил, зокрема із заниженням митної вартості товару, недостовірним декларуванням, ухилення від сплати митних платежів або зменшення їх розміру, запобігання та протидія легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, а також нецільового використання пільг у разі ввезення товарів на територію України в умовах воєнного стану тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. – К. : «Укр. енцикл.», 2001. Т. 3: М. 792 с. : іл. с. 323.
2. Кінашук Л. Л. Фінансово-правові підстави виникнення та становлення аудиторського контролю в Україні. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009. № 2 (88). С. 72.
3. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. № 4495. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 44–48. Ст. 552.
4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13–14, № 15–16, № 17. Ст. 112.
5. Контроль і ревізія : підручник / Ф. Ф. Бутинець, В. П. Бондар, Н. Г. Виговська, Н. І. Петренко ; за ред. проф. Ф. Ф. Бутиця. – 4-е вид., доп. і перероб. Житомир : ПП Рута, 2006. – 560 с.
6. Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур від 18.05.1973 р. URL : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_643
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану : Закон України від 24 березня 2022 р. № 2142. *Офіційний вісник України*. 2022. № 32. Ст. 1693.
8. У 2022 році Держмитслужба перерахувала до держбюджету 300,8 млрд грн: чому не більше? URL : <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/u-2022-rotsi-derzhmitsluzhba-pererakhuvala-do-derzhbiudzhetu-3008-mlrd-grn-chomu-ne-bilshe-1062>.
9. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 33. Ст. 1722.
10. Про затвердження переліку товарів (у тому числі лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання), необхідних для виконання заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, операції з ввезення яких на митну територію України та/або операції з постачання яких на митній території України звільняються від оподаткування податком на додану вартість та які звільняються від сплати ввізного мита : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2020 року № 224. *Офіційний вісник України*. 2020. № 26. Ст. 971.
11. Щодо результатів роботи Держмитслужби у напрямку забезпечення надходжень митних платежів до державного бюджету. URL : <https://customs.gov.ua>